

ยุทธศาสตร์เกษตรสหรัฐฯ เปลี่ยนสู่ยุคหันต้นทุน

สนค. ชูโมเดล “From Volume to Value” ยกระดับไทยสู่ตลาดพรีเมียม

สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) กระทรวงพาณิชย์ จับตาความเคลื่อนไหวครั้งสำคัญเมื่อสหรัฐฯ ประกาศแผน “A Deregulatory Agenda for American Agriculture & Consumers” มุ่งปรับปรุงและลดข้อบังคับทางกฎหมาย โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม แรงงาน และการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อหันต้นทุนการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขันในตลาดโลก นโยบายดังกล่าวไม่เพียงพลิกโฉมภาคเกษตรของสหรัฐฯ แต่ยังสร้างแรงผลักดันต่อโครงสร้างการค้าสินค้าเกษตรโลก รวมถึงไทยซึ่งมีสหรัฐฯ เป็นคู่ค้าสำคัญอันดับ 2 รองจากจีน

นายันทพพงษ์ จิระเลิศพงษ์ ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (ผอ.สนค.) เปิดเผยว่า สนค. ได้ติดตามยุทธศาสตร์การค้าภาคเกษตรของสหรัฐอเมริกาอย่างต่อเนื่อง ล่าสุด กระทรวงเกษตรสหรัฐฯ (United States Department of Agriculture: USDA) เผยแพร่รายงาน “วาระการลดกฎระเบียบสำหรับภาคเกษตรกรรมและผู้บริโภคอเมริกัน” หรือ “A Deregulatory Agenda for American Agriculture & Consumers” สะท้อนทิศทางใหม่ของการกำกับดูแลภาคเกษตรและอาหารยุครัฐบาลประธานาธิบดีทรัมป์ ทั้งในมิติการลดกฎระเบียบเพื่อสนับสนุนภาคเกษตร การรักษาความมั่นคงด้านอาหารและความมั่นคงของชาติ¹

ผอ.สนค. กล่าวว่า จากรายงานดังกล่าว USDA จัดกลยุทธ์การลดกฎระเบียบออกเป็น 6 ประเด็น ได้แก่

(1) ลดกฎระเบียบที่ซ้ำซ้อนและให้ภาครัฐทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Cutting Red Tape & Making Government More Efficient) ปรับปรุงกฎหมายสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (National Environmental Policy Act: NEPA) รวมกฎหมายสิ่งแวดล้อมของหน่วยงานต่างๆ ให้เหลือกฎหมายกลางฉบับเดียว ลดข้อบังคับลงถึง 66% ช่วยลดเวลาการอนุมัติโครงการด้านเกษตร ป่าไม้ และชนบท และผ่อนคลายนโยบาย Roadless Rule ซึ่งคุ้มครองพื้นที่ป่าเกือบ 45 ล้านเอเคอร์ เปิดทางให้ใช้ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในบางพื้นที่ และปรับปรุงกฎระเบียบการนำเข้าผลิตภัณฑ์นมเพื่อลดต้นทุนผู้บริโภค นอกจากนี้ USDA อยู่ระหว่างปรับปรุงกฎระเบียบด้านเทคโนโลยีชีวภาพ เพื่อยกเว้นสำหรับพืชและจุลินทรีย์ที่อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานปกป้องสิ่งแวดล้อม (Environmental Protection Agency: EPA) เพื่อลดความซ้ำซ้อนของการกำกับดูแล ลดต้นทุนการปฏิบัติตามกฎระเบียบ เพื่อให้เกษตรกรเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยได้รวดเร็วและราคาถูกลง

(2) ปลดล็อกพลังงานและแร่สำคัญเพื่อลดต้นทุนโครงสร้างพื้นฐานและปัจจัยการผลิต (Unleashing American Energy & Critical Minerals) USDA เสนอทบทวนกฎระเบียบเพื่อปลดล็อกการผลิตแร่ธาตุสำคัญบนที่ดินของรัฐเพื่อเพิ่มกำลังการผลิต และยังปรับปรุงกฎระเบียบการบริหารจัดการน้ำมันและก๊าซของระบบป่าไม้แห่งชาติให้ทันสมัย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพขั้นตอนการดำเนินงานต่างๆ

(3) ลดกฎระเบียบเพื่อเพิ่มความสามารถในการใช้จ่าย (Deregulation for Greater Affordability) โดยปรับปรุงเกณฑ์การตรวจสอบกำกับดูแลโรงงานแปรรูปสัตว์ปีกและสุกร รองรับการผลิตที่เร็วขึ้นภายใต้กรอบด้านสุขอนามัยและความปลอดภัยอาหารที่สอดคล้องกับการผลิตจริง ช่วยลดราคาค่าปลีกเนื้อไก่ลง 16% และเนื้อหมูลง 5%

(4) เกษตรกรเป็นศูนย์กลาง (Putting Farmers First) ลดขั้นตอนกฎระเบียบด้านปศุสัตว์ โดย USDA และกระทรวงมหาดไทย (Department of Interior: DOI) จัดทำแผนปฏิบัติการการจัดการทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ “USDA-DOI Grazing Action Plan” เพิ่มโอกาสการเข้าถึงที่ดินเพื่อทำปศุสัตว์และเพิ่มอุปทานอาหารให้กับผู้บริโภค นอกจากนี้ ยังมีโครงการ “Farmer Bridge Assistance Program” ช่วยเหลือทางการเงินแบบรวดเร็วและไม่ซับซ้อนให้เกษตรกรสามารถรับมือกับความผันผวนของตลาดและต้นทุนที่สูงขึ้น รวมถึงโครงการอื่นๆ ที่ช่วยเหลือและสนับสนุนเกษตรกร

¹ <https://www.usda.gov/sites/default/files/documents/usda-de-reg-agenda.pdf>

เช่น โครงการคุ้มครองความเสี่ยงภาคเกษตรกรรม (Agriculture Risk Coverage: ARC) โครงการชดเชยการสูญเสียด้านราคา (Price Loss Coverage: PLC) และโครงการคุ้มครองส่วนต่างราคาผลิตภัณฑ์นม (Dairy Margin Coverage: DMC)

(5) สร้างความชัดเจนของกฎระเบียบเพื่อความมั่นคงทางอาหารและความมั่นคงของชาติ (Regulatory Clarity for Farm and National Security) โดย USDA ทบทวนกฎหมายการเปิดเผยการลงทุนด้านการเกษตรของต่างชาติ (Agricultural Foreign Investment Disclosure Act: AFIDA) เพื่อวางระบบสำหรับการยื่นข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์และบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของที่ดินของต่างชาติให้เข้มแข็งขึ้น รวมทั้งปกป้องพื้นที่เกษตรกรรมชั้นดี (Prime Farmland) จากชาติที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐฯ เช่น ไม่ให้ใช้แผงโซลาร์เซลล์บนพื้นที่เกษตรกรรมที่มีผลผลิตสูงและไม่ให้ใช้แผงโซลาร์เซลล์ที่ผลิตโดยประเทศที่เป็นปฏิปักษ์ต่อสหรัฐฯ สำหรับโครงการของ USDA ทั้งนี้ ในรายงานระบุว่า การอุดหนุนโซลาร์ฟาร์มจะทำให้พื้นที่เกษตรกรรมชั้นดีน้อยลงและทำให้ต้นทุนภาคเกษตรสูงขึ้น

(6) ลดกฎระเบียบระดับรัฐบาลกลางทั้งระบบ (Deregulation Across the Trump Administration) ปรับปรุงกฎระเบียบโครงการที่อนุญาตนายจ้างชาวอเมริกันจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในภาคเกษตรแบบชั่วคราวตามฤดูกาลเพื่อแก้ปัญหาขาดแคลนแรงงาน (โปรแกรม H-2A) มีการแบ่งแยกอัตราค่าจ้างระหว่างระดับเริ่มต้นและระดับผู้มีประสบการณ์ รวมถึงปรับปรุงค่าใช้จ่ายที่พิกาศัยให้สอดคล้องกับค่าแท้จริงที่เกษตรกรเป็นผู้หาที่พักให้แรงงานต่างด้าว เพื่อช่วยเกษตรกรที่ร่วมโครงการ H-2A ประหยัดค่าใช้จ่าย พร้อมทั้งทบทวนมาตรฐานการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของยานพาหนะเพื่อช่วยเกษตรกรเป็นเจ้าของยานพาหนะในราคาจับต้องได้ อีกทั้งช่วยลดค่าครองชีพสำหรับสินค้าทุกประเภทด้วยการลดต้นทุนรถบรรทุก

เมื่อพิจารณามาตรการเหล่านี้ จะเห็นว่าการปรับปรุงกฎระเบียบของสหรัฐฯ มิได้จำกัดเฉพาะภาคเกษตร แต่ครอบคลุมทั้งด้านพลังงาน แร่สำคัญ โครงสร้างพื้นฐาน และภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ทำให้ต้นทุนโซลูชันของสินค้าเกษตรและอาหารสหรัฐฯ ลดลงในเชิงโครงสร้าง ส่งผลให้ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าสหรัฐฯ ในตลาดโลกเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ จากแนวทางการปฏิรูปของสหรัฐฯ ดังกล่าว สนค. พบบทเรียนสำคัญสำหรับไทย 4 ประการ คือ (1) ใช้การลดกฎระเบียบเพื่อเป็นเครื่องมือในการลดต้นทุน (2) ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นตัวเปลี่ยนเกมควบคู่กับการมีกฎระเบียบที่ชัดเจน (3) คุ้มครองผู้ผลิตควบคู่กับการเปิดเสรีผ่านมาตรการรองรับที่เข้าถึงได้ และ (4) สร้างระบบนิเวศการผลิต การแปรรูป และการตลาดที่เชื่อมโยงกันทั้งห่วงโซ่มูลค่า

ผอ.สนค. กล่าวทิ้งท้ายว่า “การจัดระเบียบโครงสร้างภาคเกษตรของสหรัฐฯ ถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ผลักดันให้ไทยต้องเร่งพลิกโฉมรูปแบบการค้า จากการแข่งขันด้วยปริมาณไปสู่การขับเคลื่อนด้วยมูลค่า (From Volume to Value)” ภาคเกษตรไทยต้องปรับกระบวนทัศน์จากการเป็น “ผู้รับผลกระทบ” สู่การเป็น “ผู้สร้างโอกาส” ก้าวข้ามจาก “สินค้าพื้นฐาน” สู่ “สินค้าเชิงคุณค่า” จะเป็นกลไกสำคัญช่วยขับเคลื่อนขีดความสามารถทางการแข่งขัน ทำให้สามารถรับมือกับความท้าทายด้านต้นทุนและรักษาส่วนแบ่งในตลาดโลกได้”

ในปี 2568 การค้าสินค้าเกษตรระหว่างไทยและสหรัฐฯ มีมูลค่า 7,068.8 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (232,641 ล้านบาท) โดยไทยส่งออกสินค้าเกษตรไปสหรัฐฯ เป็นมูลค่า 5,550.9 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (182,213 ล้านบาท) และนำเข้าจากสหรัฐฯ เป็นมูลค่า 1,518.0 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (50,427 ล้านบาท)